

**Книжки – це цікаво!
Підготовка до навчання
читання**

Готовність до читання виявляється рано

Грамотністю називають чотири основних і взаємозалежних навички — читання, письмо, мовлення і розуміння. Досі вважали, що це чотири окремих навички, які розвиваються у визначеній послідовності. Наприклад, вважалося, що спочатку діти вчать розуміти мовлення, а вже потім — говорити. Лише після того, як вони опанують ці навички, можна приступати до навчання

читання і письма. Внаслідок таких уявлень про розвиток навичок у дітей формальне навчання грамотності починалося лише тоді, коли вони йшли до школи і були “готові до навчання”. Мало уваги приділялося дитячим книжкам і необхідності читання дітям угалос.

Новий підхід до навчання грамотності в ранньому віці ґрунтується на новому розумінні того, як діти опановують навички читання, письма і володіння мовленням. Сьогодні педагоги вважають, що оволодіння навичками грамотності починається на ранніх етапах життя і перебуває під суттєвим впливом оточення дитини. Діти вчать читати і писати так, як вони вчать говорити. Наприклад, розвиток мовленнєвих навичок починається задовго до того, як діти

вимовляють своє перше слово. Важливу роль відіграють мовлення і взаємодія з людьми і предметами. Відповідно, малят у ранньому віці так само формально не навчають навичок грамотності. Ймовірніше, ці навички виникають внаслідок реакції на правильне стимулювання з боку батьків і людей, які піклуються про дітей.

Найкраще діти вчаться читати і писати, коли вони залучені до вирішення питань, які мають для них сенс. Ви можете сприяти тому, щоб ваша

дитина увійшла у світ читання і письма, надаючи їй ті самі можливості і виявляючи стільки ж терпіння, як і тоді, коли вона вчилася говорити. Адже ви тоді не лаяли дитину за помилки! Таким само чином ваша дитина і має розпочати дивовижну подорож у світ читання і письма.

Кроки в розвитку навичок грамотності

Діти проходять шлях від імітації звуків до впізнання простих слів, а потім починають активно читати і творчо писати.

Діти у віці від народження до двох років:

- експериментують з мовою, видаючи звуки, що імітують тональність і ритм мовлення дорослого;
- із задоволенням слухають знайомі приказки і римовані віршики;
- граються у такі ігри, як “хованки” (“А де зайчик? А ось він де!”) і “ладусі”;
- виявляють цікавість до книг, у яких фігурують знайомі предмети;
- починають вголос називати ці предмети;
- намагаються разом з дорослими імітувати голоси тварин, яких вони бачать у книгах.

У віці від двох до трьох років:

- із задоволенням слухають історії, віршики і пісеньки, граючи при цьому пальчиками; розглядають книжки;
- розуміють, що написання свого імені означає для них щось особливе;
- захоплено виводять карлочки;
- одержують задоволення від свого мовлення, від того, що їх слухають і відповідають їм;
- зразки друкованого тексту впізнають серед свого оточення.
- знають, що письмо – це різновид спілкування;
- із задоволенням диктують лист, висловлюють свої думки про власні або чужі малюнки;
- знають, що люди читають з певною метою.

У віці від чотирьох до п'яти років:

- розуміють, що читати треба зліва направо і зверху вниз;
- дізнаються, що зміст історії передає друкований текст, а не малюнки;
- вдають, що читають, використовуючи зорові підказки для запам'ятовування слів у своїх улюблених розповідях;
- розуміють, що письмо використовується для того, аби щось повідомити;
- впізнають і можуть назвати окремі букви;
- пишуть окремі букви;
- із задоволенням граються в ігри, у яких використовуються написані слова і цифри.

У віці від п'яти до шести років:

- впізнають і можуть визначити деякі звуки, що позначаються буквами;
- деякі написані слова можуть вимовити;
- із задоволенням пишуть і передають іншим письмові повідомлення;
- намагаються самостійно писати, використовуючи вигадане і стандартне написання слів;
- починають писати слова, якічують;
- вчаться залишати пропуски між словами;
- із задоволенням читають улюблені книги, книги з передбачуванним розвитком сюжету, а також книги, написані ними самими.

Чому так важливо, щоб діти із самого раннього віку знайомилися з книгами і читанням?

Результати останніх досліджень, що стосуються розвитку мозку, підтверджують важливість ранніх років життя. Коли маленькій дитині читають, прискорюється ріст її мозку. Читання дітям у голос – найважливіша умова для розвитку грамотності і подальших успіхів у читанні. Внаслідок спостережень було з'ясовано, що діти, яким читають у голос з раннього віку, успішніше опановують уміння читати, що важливо у розвитку грамотності. Діти, які часто мають справу з книгами, вчать-ся розуміти малюнки, стежити за сюжетом і розуміти його.

Такі навички в ранньому віці – це певний етап у розвитку грамотності. Малята, відчувши позитивні емоції від читання, починають асоціювати книги з батьківською любов'ю, увагою і схваленням. Ви, батьки, – найважливіші вчителі у житті своєї дитини. Адже допомагаєте їй закласти фундамент любові до книг і навчання. Ви можете допомогти своїй дитині навчитися добре читати, писати, говорити і слухати.

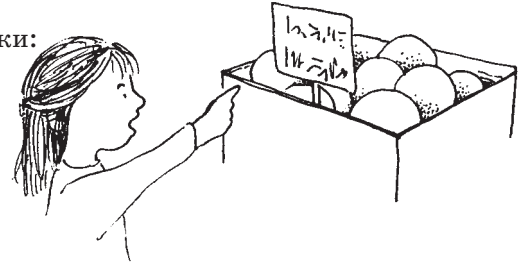
Діти, які отримують багатий досвід читання вдома, мають значно більше шансів прийти у школу підготовленими до навчання.

Відомо, читання і письмо – конче необхідні для успішного майбутнього. Але читання – це ще й задоволення. Воно відкриває нові світи, сповнені незвіданого, стимулює мислення й уяву дитини. Читаючи зі своєю дитиною книгу, ви зближуєтеся з нею. Ця брошура допоможе вам і вашій дитині відкрити для себе чарівний світ книг.

Вчимося читати: базові навички

Під час навчання читання діти практикують наступні базові навички:

- 1.** Одержувати задоволення від читання, слухаючи історії, які їм читають уголос;
 - знову і знову перечитуючи улюблену книгу;
 - постійно знаходячись у контакті з книжками
 - і друкованим текстом

- 2.** Розуміти, що читання має сенс і є розумним заняттям, що в книжці розповідається якась історія;
 - що історія має початок, середину і закінчення;
 - що люди із задоволенням читають книжки, журнали і газети.

- 3.** Беручи на себе певний ризик, оперуючи словами, наприклад:
 - намагаючись впізнавати слова і знаки;
 - прагнучи розібратися, що це за слово перед ним, спираючись на звукобуквені співвідношення і малюнки.

- 4.** виправляти себе.

- 5.** робити припущення і пояснювати «чому?» з допомогою батька, наприклад:
 - використовуючи попередні знання і досвід дитини;
 - указуючи на причини і наслідки;
 - ставлячи запитання: «Як, на твою думку, що відбудеться далі?»

- 7.** Зауважувати певні моделі і конструкції в книзі й одержувати від них задоволення, включаючи:
 - Зорові моделі і закономірності.
 - Словесні моделі і закономірності, що повторюються.
 - Історії з передбачуваним розвитком сюжету, закономірні бо повторювані сполучення речень.
 - Пісеньки і віршики.

- 6.** Розповідати і переказувати історію власними словами.

- 8.** Робити висновки і визначати взаємозв'язки, використовуючи такі поняття як:
 - «Від меду все буде липким».
 - «Я злякалася так само, як ця дівчинка».
 - «Це схоже на...»

Читання дитині вголос

Читання вголос – прекрасна нагода допомогти своїй дитині навчитися читати. Крім того, це величезне задоволення. Дайте дитині можливість визначати свій власний темп і одержувати задоволення. Зовсім необов'язково втовкмачувати в дитину букви, цифри, кольори, форми або слова. Натомість перетворіть усе в гру. Знайдіть можливості, щоб заохочувати допитливість і зацікавленість своєї дитини.

Поради щодо читання вголос

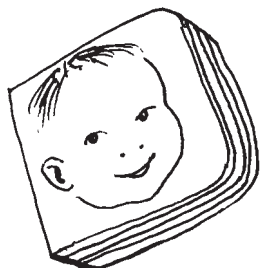
- Читайте з дитиною щодня.** Читайте перед сном або в автобусі.
- Робіть це із задоволенням.** Діти, які люблять книжки, вчать-ся читати. Читання книжок може стати тим особливим часом, який ви проводите з дитиною.
- Обговорюйте ілюстрації.** Зовсім не обов'язково читати книгу, щоб розповісти історію.
- Нехай ваша дитина перегортає сторінки.** Малятам потрібні картонні книжечки і допомога в перегортанні сторінок, а дитина у віці від року до трьох може робити це самостійно!
- Покажіть дитині обкладинку.** Поясніть, про що ця історія.
- Показуйте дитині слова.** Читаючи слова, показуйте їх пальцем.
- Зробіть історію живою!** Імітуйте голоси; використовуйте жести, розповідаючи історію.
- Читаючи історію, ставте запитання.** Що відбудеться далі? Що це таке?
- Дайте змогу вашій дитині поставити запитання про історію.** Навіть діти у віці одного-двох років здатні запам'ятати частину історії.

Етапи розвитку грамотності у дітей молодшого віку

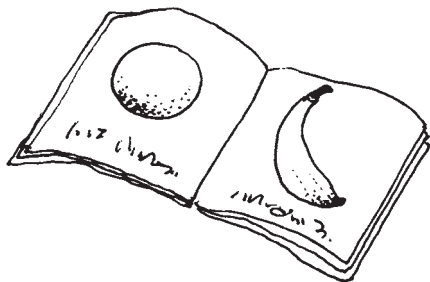
Що дитина може	Що дитина розуміє	Як взаємодіють дитина і батько
<p>6–12 місяців</p> <p>Тягнеться до книжки; тягне книжку до рота; сидить на колінах. Добре тримає голову.</p>	<p>Дивиться на малюнки, видає звуки, плескає долонькою по малюнку; віддає перевагу фотографіям обличчя людей.</p>	<p>Батько зручно тримає дитину, сидить віч-на-віч; стежить за проханнями дитини «ще» і «вистачить».</p>
<p>12–18 місяців</p> <p>Тримає книжку з допомогою батька, перегортає по кілька сторінок одночасно; сидить без підтримки, може нести книжку</p>	<p>Здебільшого, не тягне книжку до рота; показує на малюнки одним пальцем; може вимовляти той самий звук тварини чи пташки, побачивши його на малюнку.</p>	<p>Дитина засмучується, якщо батько не дає їй книжку в повне розпорядження; може принести книжку, щоб її прочитали; якщо батько наполягатиме, щоб дитина слухала, вона може відмовлятися.</p>
<p>18–36 місяців</p> <p>Перегортає по одній сторінці, носить книжку по оселі.</p>	<p>Називає знайомі малюнки; увага дуже мінлива; вимагає прочитати ту саму історію знову і знову; читає книжки лялькам.</p>	<p>Батько запитує: «Що це?» і дає дитині час відповісти; добирає книжку, яка відповідає досвіду дитини; комфортно почувається, розуміючи, що увага в дитини віком від одного до трьох років постійно змінюється і вона відволікається.</p>
<p>3 роки і старше</p> <p>Тримає книжку самостійно, перегортає по одній сторінці звичайної товщини.</p>	<p>Описує прості дії, може переказати знайому історію, грається в читання, рухаючи пальцем зліва направо, зверху вниз, «пише» ім'я (лінійні карлючки).</p>	<p>Батько запитує: «Що відбувається?» Ставить запитання, підтверджує відповіді дитини, розвиває їх, не «муштрує» дитину, але показує своє задоволення, коли дитина пропонує слова.</p>

Яка книжка для якого віку? Як вибирати книжки

Малюки (6–12) місяців люблять:

- картонні книжки з фотографіями інших дітей;
- невеликі товсті картонні книжки, які можна помацати і спробувати на смак;
- книжки з фотографіями знайомих предметів, таких як м'ячі, чашки.

Малята (12–24) місяців люблять:

- цупкі картонні книжки, які вони можуть носити;
- книжечки з фотографіями або малюками дітей, котрі зайняті чимось знайомим, наприклад, сплять або граються;
- книжки, які їм читають перед сном;
- книжки про те, як прощатися і вітатися;
- книжечки, у яких на кожній сторінці по одному реченні;
- книжечки з простими римованими віршиками або передбачуваним текстом;
- книжки про тварин.

Дошкільники (2–5 років) люблять:

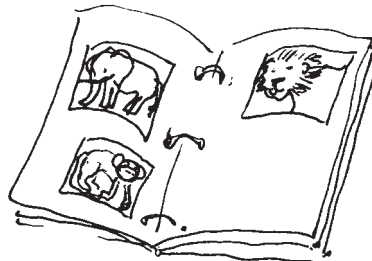
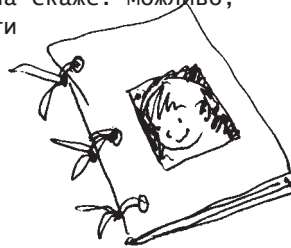

- книжки, у яких розповідаються історії;
- книжки про дітей, які виглядають і живуть так само, як вони самі;
- книжки про те, як знаходити друзів;
- книжки про те, як ходять у дитячий садочок або до лікаря;
- книжки про те, як у дітей є або з'являються брати чи сестри;
- книжки з простим текстом, який вони можуть запам'ятати або прочитати.

Як зробити власні книжки

Розвинути в дитини любов до книг можна, якщо допомогти їй зробити власну книжку. Візьміть блокнот або зігніть навпіл аркуші паперу, пробийте два отвори в місці згину і скріпіть, пропустивши через них шпагат, вовняну нитку або стрічку. Ось кілька порад щодо книжок, які можна виготовити.

- **Книжка про мене.** Включіть до неї малюнки або фотографії членів родини, друзів, домашніх тварин, іграшок, улюблених предметів, свят, днів народження, улюблених страв.
- **Улюблені теми.** Зберіть зі старих журналів або газет малюнки на теми які вам цікаві, а саме: автомобілі, тварини, квіти тощо.
- **Форми і кольори.** Зберіть малюнки із зображенням предметів різної форми і виділіть по одній сторінці для кожної форми. Зробіть те саме з кольорами.
- **Історії.** Якщо ваша дитина має бажання скласти історію, допоможіть їй і запишіть усе, що вона скаже. Можливо, вона захоче самостійно проілюструвати свою розповідь.

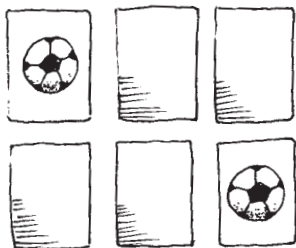
Як вигадувати історії

Щоб придумати історії, які сподобаються вашій дитині, зовсім не обов'язково мати особливий талант або неабияку уяву. Почати можна з фотографії або малюнка. Більшість дітей любить ретельно завуальовані історії про себе, а також про те, що робили їхні батьки, коли самі були маленькими. Спробуйте навіть попросити дитину про допомогу: «Як ти вважаєш, що сталося далі?» Її відповіді можна вплести в історію. Із незначного випадку можна зробити чудову сімейну історію. Якщо ви створюєте історію з продовженням, завжди закінчуйте епізод на якомусь цікавому моменті. Дитина з нетерпінням чекатиме можливості довідатися, що ж відбулося далі.

Як допомагати дитині впізнавати слова

Дітям подобається гратися в ігри, у яких потрібно впізнавати букви алфавіту і цілі слова. Таке заняття також може допомогти дітям навчитися читати і писати. Не зосереджуйте увагу на тій частині гри, що пов'язана з «навчанням читання». Якщо вона стане важливішою, ніж елемент задоволення, то це може завдати більше шкоди, аніж користі.

Діти виявляють цікавість до слів і букв на вивісках. Їм подобається бачити власне ім'я написане на папері. З великою ймовірністю можна припустити, що найперше вони впізнаватимуть першу букву свого імені. Діти захоплюються читанням, якщо розуміють його користь. Пропонуємо кілька цікавих занять, які допоможуть малечам навчитися впізнавати слова.

Картки зі словами. Щоб дітлахи навчилися впізнавати слова, вар то використовувати паперові картки розміром з пошто-ву листівку, на кожній з яких написано одне слово. Найкраще для початку написати ім'я вашої дитини, а потім коли вона засвоїть це слово, до давайте нові картки з іменами людей, речей тощо. Можна також зробити картки з малюнками, що відповідатимуть кожній картці зі словами.

Знайди пару. Використовуйте пари слів або пари слів і малюнки. Розкладіть усі картки зі словами і малюнками, щоб дитина бачила зображення, і допоможіть їй знайти відповідні пари. Поступово перевертайте картки зображенням донизу, поки всі не виявляться закритими, потім перегорніть одну з них зображенням вгору і спробуйте знайти відповідну пару.

Картки з діями. Напишіть на кожній картці слова, що позначають дії. Наприклад, як «стрибати», «сидіти» або «бігти». Гра полягає в тому, щоб узяти картку і якнайшвидше виконати цю дію. Можна також написати назви предметів (меблів), яких потрібно торкнутися, або предметів, які треба знайти.

Віг карлючок го букв

Письмо у ранньому віці — також важлива навичка. Діти починають розуміти, що письмо відрізняється від малювання. Наприклад, форми більш конкретні, вони повторюються і вибудовуються у визначеному напрямку. Зазвичай, діти у віці від чотирьох до шести років починають писати букви і цифри.

Ви можете заохочувати розвиток у дитини здібностей і почуття задоволення на цих ранніх етапах заняття письмом. Найкраще, щоб діти засвоювали навички письма природно. Вони мають підходити до письма з таким же природним ентузіазмом, який демонстрували, коли вчилися говорити.

Діти починають писати з каракуль і надають їм певний зміст, навіть якщо вони не мають ніякого змісту. Можете попросити, щоб ваша дитина пояснила свою історію, «прочитавши» свої карлючки. Це – перший крок. Незабаром карлючки перетворяться в букву, яку навіть ви зможете впізнати. Звичайно, першим словом, що вона напише, буде її ім'я. Це викликає в неї та у вас почуття гордості.

Можна спробувати ще й інші заняття:

- Продемонструйте дитині, як функціонують різні види письмових матеріалів і дайте їй змогу імітувати. Наприклад, покажіть їй рахунок до оплати, меню чи оголошення, розповівши, про що йдеться в друкованих матеріалах.
- Складаючи список покупок або залишаючи записку на столі, поясніть дитині, навіщо ви це робите і який їх зміст. Забезпечте дитину письмовими матеріалами, щоб вона могла складати (або писати карлючками) уявні списки, листи й меню.
- Обов'язково заздалегідь знайдіть відповіді на можливі запитання. Наприклад, приймаючи рішення про те, як сьогодні одягтися, ви і ваша дитина можете з'ясувати, яка буде погода, прочитавши прогноз у газеті.

Більшість дітей без проблем опановують навички читання і письма. Однак варто пам'ятати, якщо спонукати дитину читати і писати, перш ніж вона буде до цього готова, можна викликати її розчарування у цих заняттях. Водночас, спільне читання й ігри з книжками і письмом перетворюють цей процес на задоволення. Відтак, ви відіграєте важливу роль у навчанні своєї дитини і зможете відправити її підготовленою до навчання в школі та упродовж усього життя.